

- czanego (*Bothynoderes punctiventris* Germ.). Oznaaczył kilka gatunków bakterii i grzybów atakujących tego szkodnika (w tym np. nowy gatunek owadomorka *Myiophagus ucrainicus* Wize). Przewodził badania nad praktycznym wykorzystaniem zielonej muskarydyny *Meterrhizium anisopliae* Retsch.) do zwalczania komosznika, uzyskując dużą śmiertelność imago i larw tego owada.
8. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i kolekcjonerska – Wykłady w Towarzystwie Kantowskim w Lipsku (Kantgesellschaft) (1908 –?), wykłady w Towarzystwie Wykładów Naukowych w Poznaniu i w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk (PTPN) (czł. Wydz. Historyczno-Literackiego, Komisji Matematyczno-Przyrodniczej i Komisji Przyrodniczej). (1916 –?), wykłady ogólnokształcące dla żołnierzy w Czerwyni i Białym Krzyżu, wykłady w ramach Państwowych Kursów Pielęgniarstwa Psychiatrycznego, organizowanych przez Zakład Psychiatryczny w Dziekanec. – Posiadał kolekcję owadów porażonych przez grzyby pasożytnicze, którą w r. 1913 podarował PTPN, posiadał duży zbiór lepidopterologiczny, skonfiskowany przez Niemców i wywieziony do Berlina w r. 1939, w obszernym archiwum prywatnym miał interesującą korespondencję ze sławnymi uczonymi swoich czasów (np. M. Curie-Skłodowską, H. Vaihingenem) skonfiskowaną przez UB.
 9. Działalność w innych dziedzinach – Znany głównie jako filozof, psychiatra, literat i tłumacz, opublikował w tym zakresie ponad 100 prac.
 10. Ważniejsze godności i stanowiska w instytucjach, towarzystwach naukowych i redakcjach – Czł. zarządu Poznańskiego Towarzystwa Filozoficznego (1921), szef Departamentu Sztuki i Kultury przy Ministerstwie Byłej Dzielnicy Pruskiej (1919–1921), współredaktor *Nowin Psychiatrycznych* (–1939), czł. czynny Polskiego Towarzystwa Filozoficznego w Lwowie (1935), czł. hon. Begijskiego Tow. Entomologicznego, czł. stałej komisji Międzynarodowych Zjazdów Filozoficznych (1926 –), czł. Polskiego Towarzystwa Entomologicznego.
 11. Najważniejsze wyróżnienia i odznaczenia – Brak.
 12. Inne informacje – Wspominany jako człowiek szlachetny, wielostronnie uzdolniony, wzbudzający zainteresowanie otoczenia, skromny i wyrozumiały. Znanca świata roślinnego, orientował się doskonale we florze okolic Gniezna. Amatorsko interesował się ornitologią i potrafił na podstawie śpiewu ptaka określić jego gatunek. Jako psychiatra był zwolennikiem leczenia chorych pracą,

uwzględniającą ich potrzeby i zainteresowania, stosował metody artoterapii, tj. rozładowywania napięć psychicznych poprzez twórczość artystyczną. Według nie zweryfikowanej informacji należał do Łoży Masońskiej. Na krótko przed śmiercią został pozbawiony funkcji ordynatora szpitala w Gnieźnie-Dziekanec i przeniesiony do jego filii, co bardzo przeżył. Był bezzenny. Zmarł na raka żołądka; zgodnie z jego ostatnią wolą pochowano go obok jego pacjentów na przyszpitalnym cmentarzu przy ul. Strumykowej w Gnieźnie.

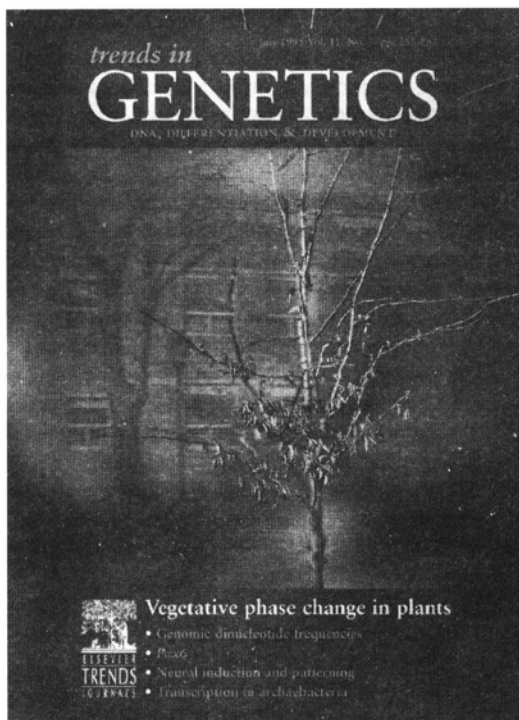
13. Wykaz najważniejszych źródeł – Materiały niepublikowane: L. Patyjewicz: „Filozofia Kazimierza Filipa Wizego (1873–1953)”, niepubl. praca doktorska, Lublin, 1990. Materiały publikowane: Słownik biologów polskich, Warszawa, 1987, s. 582; K. Pluciński: „Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, 1955 s. 369–370; Wielkopolski Słownik Biograficzny, Warszawa – Poznań, 1981, s. 829.
14. Materiały ikonograficzne – Fotografia [w:] S. Łoza: Czy wiesz kto to jest? Warszawa, 1938, s. 808.

Cezary W. DOMAŃSKI

NOWE PERIODYKI I SERIE NEW JOURNALS AND SERIES

TRENDS IN GENETICS

Trends in Genetics. DNA, Differentiation & Development (ISSN 0168 9525) jest jednym spośród jedynastu czasopism wydawanych w serii *Trends* przez, bez wątpliwości, jedną z najlepszych naukowych oficyn wydawniczych – Elsevier Science Ltd. W czasopiśmie publikowane są wyniki najnowszych badań z szeroko pojętej genetyki, artykuły przeglądowe i komentarze, a także krótkie streszczenia ważniejszych prac publikowanych w innych czasopismach, informacje o genetycznych bazach danych dostępnych w sieci Internet, recenzje książek i krótkie informacje o nadchodzących spotkaniach. Wysoki poziom merytoryczny pisma zapewnia międzynarodowy zespół 20 specjalistów wchodzących w skład Redakcji. Czasopismo formatu A4, ukazujące się raz w miesiącu (na wolumin składa się 12 zeszytów), o objętości zeszytu około 44 strony; wydawane jest na wysokiej klasy papierze kredowym, co pozwala na wierne reprodukcje kolorowych fotografii i rycin. Pewną barierę w upowszechnieniu czasopisma w Polsce stanowić będzie zapewne jego dość wysoka cena, bowiem koszt

rocznej prenumeraty w roku 1995 wynosił odpowiednio: dla bibliotek – 345, dla odbiorców indywidualnych – 72 i dla studentów 36 £ angielskich (w cenę prenumeraty włączone są koszty przesyłki czasopisma pocztą lotniczą). Należy się jednak spodziewać, że pomimo ograniczonych środków na zakupy literatury fachowej, przynajmniej w niektórych krajowych bibliotekach specjalistycznych *Trends in Genetics* będzie dostępne.

W serii *Trends* ukazują się ponadto: *Immunology Today*, *Parasitology Today*, *Trends in Biochemical Sciences*, *Trends in Biotechnology*, *Trends in Cell Biology*, *Trends in Ecology & Evolution*, *Trends in Food Science & Technology*, *Trends in Microbiology*, *Trends in Neurosciences* i *Trends in Polymer Science*.

Korespondencję w sprawie prenumeraty lub bezpłatnego egzemplarza *Trends in Genetics*, a także innych czasopism z serii *Trends* należy kierować na adres:

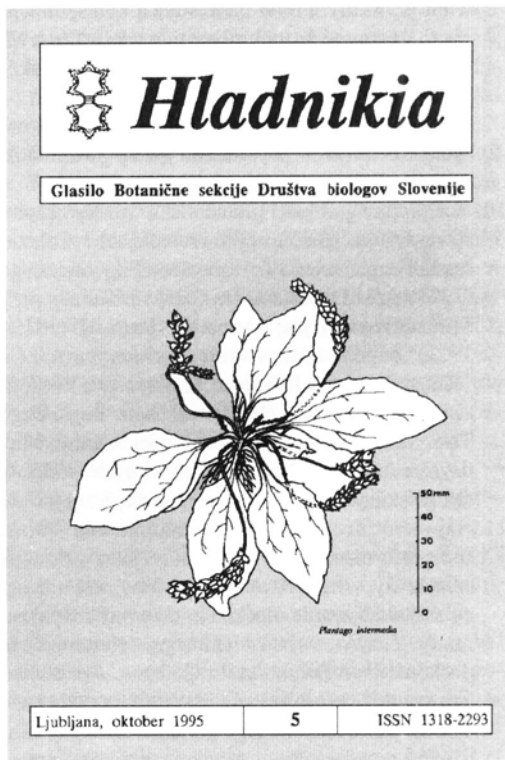
Elsevier Trends Journals
Oxford Fulfillment Centre
PO Box 800
Kidlington
Oxford OX5 1DX, U. K.

Jan J. WÓJCICKI

HLADNIKIA

Sekcja Botaniczna Słoweńskiego Towarzystwa Biologicznego w listopadzie 1993 roku wydała pierwszy numer swojego nowego periodyku, noszącego tytuł *Hladnikia* (ISSN 1318-2293). Powołane do życia nowe czasopismo botaniczne ma za zadanie wypełnienie luki na słoweńskim rynku wydawniczym poprzez stworzenie botanikom możliwości publikowania artykułów przeglądowych i prac oryginalnych, a także notatek z zakresu lokalnej florystyki, historii szaty roślinnej oraz z historii słoweńskiej botaniki. Redakcja zwraca uwagę na szczególnie duże luki w poznaniu słoweńskich szluzowców, grzybów, porostów i mszaków, a także na faktyczny brak danych odnoszących się do liczb chromosomów nawet względnie dobrze poznanych roślin naczyniowych. Czasopismo ukazuje się w języku słoweńskim; artykuły poprzedzone są krótkimi streszczeniami w języku angielskim, co czyni je bardziej dostępnym dla botaników zagranicznych. Redagowane jest dwułamowo w formacie A5; ukazują się dwa zeszyty rocznie, każdy z samodzielną numeracją, o objętości do 60 stron druku.

Tytuł czasopisma nadano na cześć eminentnego słoweńskiego botanika Franca Hladnika (1773–

1844), ucznia F. X. Wulfena (1728–1805), twórcy słoweńskiej szkoły botanicznej przełomu wieków, współzałożyciela działającego nieprzerwanie do dzisiaj Ogrodu Botanicznego w Ljublanie (1810). Nazwisko Hladnika upamiętnione zostało m.in. nazwą rodzajową *Hladnikia* Reichenb. (*Umbelliferae*) i gatunkową *Scabiosa hladnikiana* Host.

Redakcja: Hladnikia

Prirodoslovni Muzej Slovenije

Prasernova 20.p.p.290

61 801 Ljubljana, Slovenija

Jan J. WÓJCICKI

MUZEJA, ARCHIWALIA, ZBIORY MUSEUMS ARCHIVES, COLLECTIONS

ZIELNIK SEWERYNA UDZIELI

Herbarium of Seweryn Udziela

Naukowe zainteresowanie kulturą i sztuką ludową na ziemiach polskich rozpoczyna się w 1802 r. listem Hugona Kołłątaja do Jana Maja w sprawie przyszłych badań etnograficznych. Głównym celem pierwszych inicjatyw kolekcjonerskich było zebranie podań i pieśni ludowych. Prawie do końca XIX wieku, materiały folklorystyczne stanowiły bezwzględnie większość wśród zebranych danych, natomiast kulturowe realia, w jakich powstawała twórczość słowna i muzyczna, były w tych materiałach reprezentowane bardzo skromnie [18]. Stopniowo obszar badań powiększył się o kulturę materialną (sprzęty, ubiory, domostwa), objął również świat roślin [3, 19, 20, 21, 22], ich nazewnictwo, zastosowania, a także wierzenia i przesady [m.in. 6, 7, 8, 9, 10, 11].

SEWERYN UDZIELA I JEGO MATERIAŁY BOTANICZNE

Jednym z badaczy, których interesowały te zagadnienia był Seweryn Udziela (1857–1937) [17]. Przez szereg lat był on nauczycielem szkół powszechnych w Galicji, a następnie inspektorem szkolnym m.in. w Gorlicach, Grybowie i Wieliczce. Pracując na prowincji zgromadził ogromny zbiór wytworów kultury ludowej. Kolekcja ta dała początek Muzeum Etnograficznego w Krakowie [4, 14]. S. Udziela działał społecznie bardzo aktywnie, był członkiem m.in. Komisji

Antropologicznej (od 1889 r.), Fizjograficznej (od 1903 r.), Etnograficznej (od 1926 r.) i Geograficznej (od 1927 r.) Polskiej Akademii Umiejętności [1, 12, 15: 44–45].

Seweryn Udziela botaniką zainteresował się już w czasach szkolnych, kiedy to, po maturze w seminarium nauczycielskim, zamierzał zdawać maturę gimnazjalną. W związku z tymi zamiarami, na trzecim roku seminarium zakupił oprócz innych książek, również podręczniki polskie i niemieckie do botaniki; pracował także nad zielnikiem [15: 40]. Znajomość roślin wyniesiona ze szkoły przydała się w późniejszych jego badaniach etnograficznych – w swych opracowaniach monograficznych stosunkowo dużo miejsca poświęcał ludowym nazwom roślin [12]. W jego bogatym dorobku naukowym, liczącym 328 pozycji [13], znajdują się jednak tylko dwie prace w całości poświęcone roślinom: *Zabawki z roślin* [29] i *Rośliny w wierzeniach ludu krakowskiego* [30]. W pierwszej z wymienionych prac autor podaje opisy 31 zabaw z użyciem materiału roślinnego, np. granie na listku trawy, batog z sitowia, tyrkawka z orzecha łaskowego, wiatraczek ze słomy. W drugiej z nich przytacza zastosowania w obrzędach i medycynie ludowej ponad 140 gatunków roślin. Są one ułożone alfabetycznie według nazw łacińskich, po których autor podał botaniczne nazwy polskie, następnie nazwy ludowe z zaznaczeniem miejscowości, w których były używane, a w końcu – wspomniane zastosowania poszczególnych roślin. Nie wszystkie rośliny wymienione w tym artykule mają nazwy łacińskie: pod koniec pracy S. Udziela umieścił rozdział „Rośliny nieoznaczone”, zawierający osiem z nich.

Sewerynowi Udzieli przypisuje się [m.in. 13] współautorstwo *Podręcznika metodycznego do nauki botaniki* [16]. W tej pracy S. Udziela miałby napisać tylko „Część metodyczną” (s. 5–32), która zawiera wskazówki do prowadzenia lekcji botaniki w trzech najwyższych klasach ówczesnej siedmioklasowej szkoły powszechnej. Do egzemplarza *Podręcznika...* będącego własnością Biblioteki Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego i Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk (sygnatura Dyd. 19) jest dołączona – na luźnej karcie – drukowana prośba autorów o „Jaskawe nadsyłanie uwag o brakach [...] pod adresem S. Udziela, Jarocin, woj. poz., lub dr. B. Namysłowski, Poznań, Uniwersytet.” Wynika stąd, że Seweryn Udziela (z Krakowa), który nigdy nie mieszkał w Jarocinie, nie może być współautorem tego *Podręcznika...*

W spuściznie archiwalnej S. Udziela, przechowywanej w Archiwum Muzeum Etnograficznego w Kra-